

УДК 338.242

Стрілець В.Ю.
*кандидат економічних наук,
 доцент кафедри фінансів та банківської справи
 ВНЗ Укоопспілки
 «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Strilets Victoria
*PhD (Economics) Associate Professor
 of the Department of Finance and Banking
 Poltava University of Economics and Trade*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ НЕПРЯМОГО ДЕРЖАВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

APPLICATION OF INDIRECT STATE SUPPORT TOOLS FOR SMALL BUSINESS DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

У статті запропоновано структурно-логічну схему державного забезпечення розвитку малого бізнесу, визначено переваги застосування інструментів опосередкованого впливу порівняно з інструментами прямого впливу. Визначено, що до інструментів непрямого впливу належать адміністративні та економічні інструменти. Встановлено, що вони сприяють створенню уніфікованих правил та норм ведення малого бізнесу, що забезпечує відповідний соціально-економічний ґрунт для розвитку суб'єктів малого підприємництва, стимулювання їх діяльності, підвищення рентабельності та конкурентоспроможності. Надано коротку характеристику інструментів амортизаційної та кредитної політики розвитку малого бізнесу. Приділено значну увагу основним аспектам реалізації податкової підтримки розвитку малого підприємництва. Встановлено позитивні тенденції використання спрощеної системи оподаткування. Окреслено ключові аспекти податкового навантаження на суб'єктів малого підприємництва за умови спрощеної системи оподаткування. Проведено імітаційне відображення умовної зони сприяння веденню малого бізнесу у сфері оподаткування.

Ключові слова: забезпечення розвитку малого бізнесу, мале підприємництво, податкова політика, єдиний податок, спрощена система оподаткування.

АННОТАЦИЯ

В статье предложена структурно-логическая схема государственного обеспечения развития малого бизнеса, определены преимущества применения инструментов опосредованного влияния по сравнению с инструментами прямого воздействия. Определено, что к инструментам косвенного воздействия относятся административные и экономические инструменты. Установлено, что они способствуют созданию унифицированных правил и норм ведения малого бизнеса, который обеспечивают соответствующую социально-экономическую почву для развития субъектов малого предпринимательства, стимулирования их деятельности, повышения рентабельности и конкурентоспособности. Предоставлена краткая характеристика инструментам амортизационной и кредитной политики развития малого бизнеса. Уделено значительное внимание основным аспектам реализации налоговой поддержки развития малого предпринимательства. Установлены положительные тенденции использования упрощенной системы налогообложения. Определены ключевые аспекты налоговой нагрузки на субъекты малого предпринимательства при условии упрощенной системы налогообложения. Проведено имитационное отображение условной зоны содействия ведению малого бизнеса в сфере налогообложения.

Ключевые слова: обеспечение развития малого бизнеса, малое предпринимательство, налоговая политика, единый налог, упрощенная система налогообложения.

ANNOTATION

The purpose of the article is to form theoretical foundations and study the practical implications of using the tools of indirect state support for small business development. The structural-logical scheme of state support for the development of small business is proposed and the advantages of using instruments of indirect influence in comparison with direct influence instruments are outlined. It is determined that the administrative and the economic instruments belong to the instruments of indirect influence. It promotes the establishment of unified rules and regulations for small business, which provides the appropriate socio-economic ground for the development of SMEs, stimulating their activities, increasing profitability and competitiveness. A brief description of the instruments of depreciation and credit policy for small business development is given. The main aspects of the implementation of tax support for the development of small business are described. Positive tendencies of use of the simplified taxation system are established. The key aspects of the tax burden on the SMEs under the simplified taxation system are outlined. The analysis of the survey results allowed building the dynamics of the share of enterprises, the growth of which is hampered by high tax administration and a high level of taxes. A simulated representation of the conditional zone for facilitating the conduct of small businesses in the field of taxation was conducted. The graphic visualization of the simulation of the zone for facilitating small business in the field of taxation is proposed. Its novelty is to prove that the simplified taxation system is conducive to the development of the activities of small business entities in the first group, while for the second group, the tax burden is high and violates the principle of the fairness of the Ukrainian tax system.

Key words: provision of small business development, small business, tax policy, single tax, simplified taxation system.

Постановка проблеми. Імперативом економічного зростання кожної країни є створення зони сприятливості для розвитку малого бізнесу. Ключова роль у цьому процесі покладається на державу, завданнями якої є побудова такої політики державного забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва (далі – СМП), яка, з одного боку, стимулює зростання частки прибуткових СМП, легалізацію та детінізацію їх діяльності, а з іншого боку, мінімізує рівень прямого державного втручання в економічну діяльність сфери малого бізнесу. В цьому контексті застосування інструментів непрямого державного забезпечення розвитку СМП є особливо актуальним та необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку сфери малого підприємництва України займаються багато вітчизняних науковців. Так, Л.О. Боцьора, С.М. Солованюк та О.В. Якушева дослідили сучасні умови розвитку малого бізнесу та зацентували увагу на необхідності застосування податкових стимулів розвитку СМП [3; 13; 16]. Л.П. Ткачик, О.Я. Бешко, С.І. Логвіновська визначили концептуальні основи спрощеної системи оподаткування як ключового сегменту державного стимулювання розвитку СМП [7; 14]. Ю.І. Аністратенко визначила основні переваги та недоліки у сплаті єдиного податку СМП [1]. Н.С. Педченко та М.А. Ліпич дослідили зарубіжний досвід ведення податкової політики, зокрема у сфері малого бізнесу [6; 9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте недостатньо дослідженням залишається питання ефективності інструментів непрямого державного забезпечення та ролі інструментів податкової політики в розвитку малого бізнесу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є формування теоретичних основ та дослідження практичних наслідків застосування інструментів непрямого державного забезпечення розвитку малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування сприятливих економічних умов для розвитку малого бізнесу може відбуватись як безпосередньо в процесі взаємодії СМП з державними органами, так і непрямыми інструментами, серед яких виділяють адміністративні та економічні (рис. 1).

До адміністративних методів належать ті, що впливають безпосередньо на характер економічних відносин, а саме ліцензування діяльності, встановлення квот (імпортні, експортні тощо), вимоги до якості товарів та послуг, мар-

кування [4, с. 99]. До економічних методів належать інструменти податкової, амортизаційної та кредитної політики, що не передбачає безпосереднього втручання держави в прийняття рішень СМП, а лише створює передумови стимулювання діяльності.

Разом з позитивним економічним, фінансовим та інформаційно-консультативним ефектом дія інструментів прямого державного забезпечення розвитку малого бізнесу може мати своїм наслідком безініціативність суб'єктів підприємництва, тому необхідно акцентувати увагу на важливості застосування непрямих інструментів податкової, грошово-кредитної, амортизаційної політики. Опосередковані інструменти сприяють створенню уніфікованих правил та норм ведення малого бізнесу, що забезпечує відповідний соціально-економічний ґрунт для розвитку СМП, стимулювання їх діяльності, підвищення рентабельності та конкурентоспроможності. Як справедливо зазначає О.Ю. Апостолук, непряма державна підтримка не впливає безпосередньо на діяльність малого підприємства, а забезпечує результат через вплив на великі корпорації, банки, страхові компанії, громадські організації, органи місцевого самоврядування, установи інфраструктури розвитку малого підприємництва [2, с. 44].

При цьому перевагами таких інструментів є підтримування балансу ринкових відносин та наявність часового лагу, що дає змогу СМП пристосуватися до змін. І. Глебова та А. Хамідуліна пільгове оподаткування та прискорену амортизацію відносять до методів прямої підтримки [17, с. 347], проте вважаємо таке рішення хибним, оскільки пряма підтримка передбачає безпосередню взаємодію суб'єктів малого бізнесу з представниками державної або місцевої влади, тоді як інструменти амортизаційної та податкової політики реалізуються дистанційно.

Рис. 1. Структурно-логічна схема державного забезпечення розвитку малого бізнесу за допомогою інструментів прямого й опосередкованого впливу (фрагмент)

Опосередкований вплив кредитної політики на розвиток СМП передбачає створення спеціальних умов та пільг у кредитуванні, регулювання облікової ставки та ставки рефінансування, часткову компенсацію відсоткових ставок, надання гарантій та поруки, зміну норми обов'язкових резервів, встановлення та регулювання валютних курсів тощо. Зокрема, Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначено такі інструменти забезпечення державної підтримки розвитку СМП у сфері кредитування, як запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами (ст. 4). Кредитна підтримка надається через Український фонд підтримки підприємництва та регіональні фонди, але вимушені погодитися з думкою науковців про те, що нині в Україні механізм кредитних гарантій для МСБ не працює [2; 8].

До непрямого впливу амортизаційної політики доцільно віднести методи нарахування амортизації, встановлення мінімальних строків амортизації для відповідних груп основних засобів, альтернативність вибору графіків нарахування амортизації тощо.

Погоджуємося з думкою Н.Л. Фролової про те, що податкова політика передбачає застосування таких інструментів, як податкові пільги, податкові канікули та податкові кредити; запровадження безподаткового режиму для підприємців-початківців на визначений період (два-три роки) [15]. Пільгове оподаткування може проявлятися у вигляді спеціальних режимів оподаткування із заміною більшості податків на один податок або як податкові пільги в межах загальної системи оподаткування [2, с. 43]. Крім того, до інструментів податкової політики доцільно віднести вдосконалення та спрощення порядку ведення обліку задля оподаткування; запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві [12]; диференціювання податків та можливість вибору відповідної сприятливої системи оподаткування. Погоджуємося з думкою Л.О. Боцьори про те, що запровадження спеціальних режимів оподаткування для малого підприємництва, крім стимулювання його розвитку, забезпечує мінімізацію витрат на адміністрування податків, ведення обліку й подачу звітності, а за рахунок сплати підприємцями єдиного податку скорочується загальна кількість обов'язкових платежів до бюджету [3, с. 89].

На відміну від інструментів прямого впливу державного забезпечення розвитку малого бізнесу, що характеризуються нерівномірністю та диспропорціями в охопленні, перевагою опосередкованих інструментів є суцільне охоплення та повне покриття, що не виділяє більш активні регіони та не створює більш сприятливих умов для окремих СМП.

Законодавством України передбачена можливість застосування суб'єктами малого бізнесу як загальної, так і спрощеної систем оподаткування. Основне призначення останньої полягає у сприянні полегшенню процесу ведення бізнесу та забезпеченню стабільного розвитку малого підприємництва. Згідно з Податковим Кодексом спрощена система оподаткування, обліку та звітності є особливим механізмом справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [10].

Згідно з українським законодавством, диференціація сили впливу цих інструментів відбувається переважно залежно від розміру СМП та обсягу виручки, яку він отримує протягом року. Відповідно до Податкового кодексу нині виділяють 4 групи СМП (рис. 2).

Існує низка переваг, які відзначають науковці у спрощеній системі, а саме легкість ведення бухгалтерського обліку [14, с. 759], спрощення процедури й порядку реєстрації платника податку, простота розрахунків, пов'язаних з визначенням сум податків [1, с. 184], зниження витрат на обчислення та сплату податків, передбачуваність податкового зобов'язання, зниження частоти зустрічей з податковими органами [6].

Водночас останніми роками спостерігаються позитивні тенденції щодо полегшення умов ведення бізнесу, про що свідчать результати дослідження "Paying Taxes 2018" [6], в якому зазначається, що в Україні з трьох основних критеріїв, які розглядається у сплаті податків, два значно покращилися з моменту її створення, такі як кількість платежів та час для виконання. Динаміка критерію «Загальна податкова ставка» в Україні знижується, при цьому загальні тенденції до зниження збігаються зі світовими тенденціями, проте ставки податків вищі за світові [9].

Погоджуємося з думкою С.М. Солованюк про те, що рівень податкового навантаження на сферу малого бізнесу слід враховувати, адже система оподаткування малого бізнесу повинна забезпечувати стабільні та достатні надходження у бюджет, проте оподаткування не повинне перешкоджати його розвитку [13, с. 131]. Однак опитування, проведене Агентством США з міжнародного розвитку серед СМП щодо умов ведення бізнесу, показало, що у 2018 році питома вага СМП, що назвали високий тягар податкового адміністрування та високі податки одними з найбільших перешкод у розвитку бізнесу, зросла порівняно з попередніми роками (рис. 3).

Така динаміка пов'язана з тим, що, незважаючи на те, що принцип справедливості декларується в Податковому кодексі, він порушується у сфері малого бізнесу. Йдеться про суб'єктів мікропідприємництва, для яких на етапі старту навіть знижена ставка оподаткування є високою, оскільки податкове навантаження доповнюється ще сплатою ЄСВ. Разом з низькою справедливістю оподаткування М.А. Ліпич

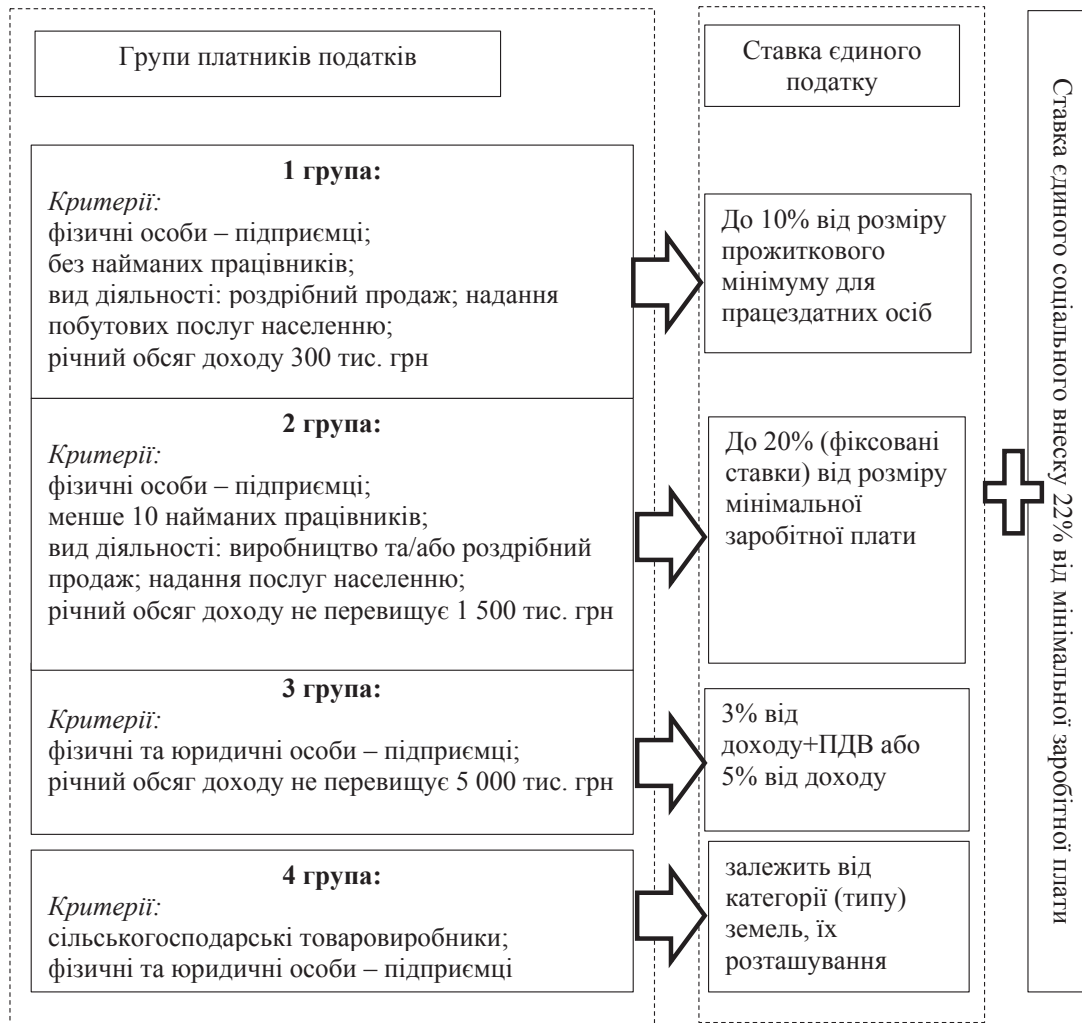

Рис. 2. Ключові аспекти податкового навантаження на СМП за умови спрощеної системи оподаткування

Джерело: складено автором на основі [10; 11]

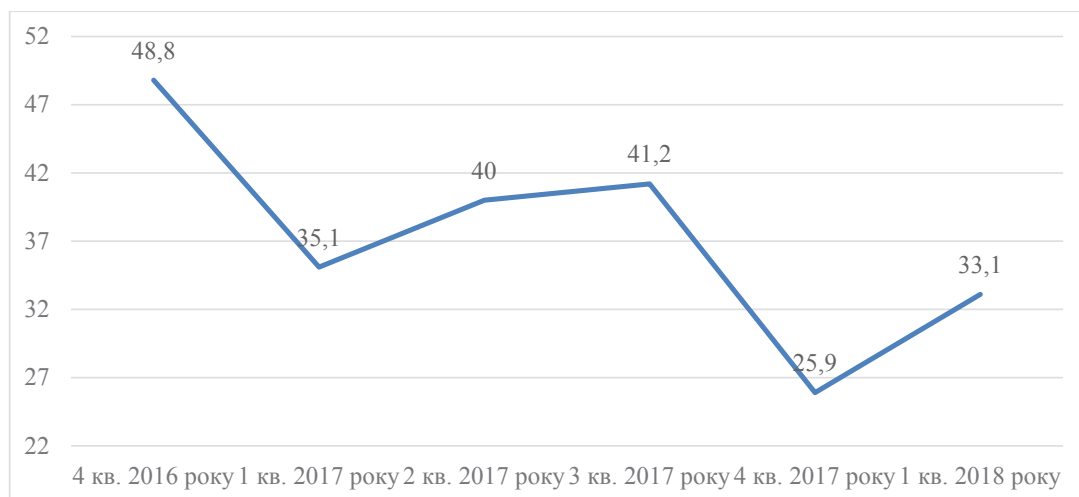

Рис. 3. Частка підприємств, зростанню яких перешкоджають високе податкове адміністрування та високий рівень податків, %

Джерело: складено на основі даних [5]

негативною характеристикою спрощеної системи визначає незалежність розміру оподаткування

від результатів діяльності в разі збиткової діяльності [6]. Особливо актуальною, на нашу

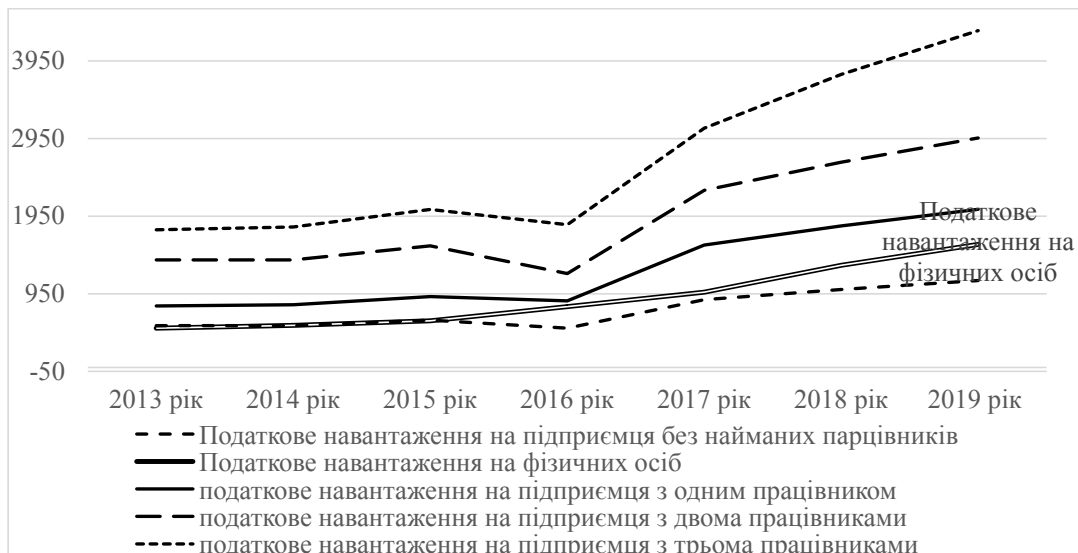

Рис. 4. Графічна візуалізація імітації зони сприяння ведення малого бізнесу у сфері оподаткування

думку, ця проблема стає для СМП першої та другої груп на етапі створення бізнесу, де понесені витрати не відразу можна перекрити отриманим доходом, проте податкові платежі мають бути погашені. З огляду на те, що малий бізнес має більше 90% у структурі суб'єктів підприємництва, важливим є стимулювання їх розвитку шляхом створення таких сприятливих умов, щоб фізична особа вирішила перейти з категорії найманого працівника до категорії підприємця. Проте імітаційне відображення зони сприятливості (рис. 4) свідчить про те, що чинне законодавство створює сприятливі умови для ведення бізнесу тільки для першої групи СМП, при цьому така зона сформувалась лише у 2015 році (точка А). Відповідно, підприємці, відкриваючи другу групу для ведення бізнесу, відразу отримують більше податкове навантаження, що порушує принцип справедливості податкової системи. При цьому на запропонованій схемі враховані тільки витрати на сплату податків, не враховані значні капітальні інвестиції, що здійснює СМП на етапі старту.

Загалом об'єктивний аналіз сучасних тенденцій застосування інструментів податкової політики у забезпеченні розвитку СМП свідчить про їх невідосконаленість та недостатню ефективність, що інколи створюють більші перешкоди веденню малого бізнесу, ніж сприяють їх розвитку. За останні роки фіскальне навантаження на мале підприємництво зросло, відносини з фіскальним органами залишились нерегульованими [5], тому погоджуємося з твердженнями науковців про те, що першочерговими напрямками покращення системи оподаткування у сфері малого підприємництва мають бути вирівнювання податкового навантаження на суб'єктів малого бізнесу на спрощеному режимі оподаткування; спрощення порядку проведення розрахунків суб'єктів малого підприємництва з бюджетами та державними ці-

льовими фондами [7]; впровадження податкових канікул, які дають змогу накопичити фінансові ресурси завдяки звільненню підприємств МСБ; особливі податкові пільги на покриття заборгованості через надання податкового кредиту, відстрочення податкових платежів тощо [16].

Висновки. Загалом застосування інструментів непрямого державного забезпечення розвитку малого бізнесу має значні переваги перед інструментами прямого впливу, адже вони пов'язані з рівномірністю та всеосяжністю дії, проте недосконалість окремих інструментів податкової політики свідчить про необхідність зміни механізму оподаткування СМП у бік встановлення диференційованого податкового навантаження у першій та другій групах платників єдиного податку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аністратенко Ю.І. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: переваги та недоліки. *Наше право*. 2013. № 12. С. 180–184.
2. Апостолук О.Ю. Державна фінансова політика підтримки розвитку малого підприємництва : дис. ... канд. економ. наук : спец. 08.00.08. Київ, 2017. 214 с.
3. Боцьора Л.О. Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08. Львів, 2015. 20 с.
4. Калмиків О.В. Удосконалення системи державного регулювання малого бізнесу в сучасних умовах. *Наукові праці науково-дослідного фінансового інституту*. 2010. № 4 (53). С. 93–100.
5. Квартальний моніторинг переходу у розвитку МСП : інформаційний бюлетень USAID. 2018. № 9. 11 с. URL : http://www.ier.com.ua/ua/sme_development/Newsletters_LEV?pid=5965 (дата звернення: 10.01.2019).
6. Ліпич М.А. Міжнародний досвід застосування спрощених систем оподаткування. *Моделювання регіональної економіки*. 2012. № 1 (39). С. 334–344.

7. Логвіновська С.І. Концептуальні підходи до спрощеної системи оподаткування в Україні. *Економічний форум*. 2013. № 3. С. 180–185.
8. Бутенко А.І., Войнаренко М.П., Ляшенко В.І. та ін. Модернізація механізмів розвитку малого та середнього бізнесу : монографія. Донецьк : НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2011. 326 с.
9. Педченко Н.С., Стрілець В.Ю. Імплементация зарубіжного досвіду реалізації податкової політики в Україні. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2015. № 1 (1). С. 179–187.
10. Податковий кодекс : Кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI : станом на 1 січня 2017 р. / Верховна Рада України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html (дата звернення: 5.01.2019).
11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України № 2464-VI станом на 1 січня 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (дата звернення: 5.01.2019).
12. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 року №4618-VI/Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 5.01.2019).
13. Солованюк С.М. Розвиток малого бізнесу в Україні в сучасних умовах. *Інтернаука*. 2017. № 2 (24). С. 130–134.
14. Ткачик Л.П., Бешко О.Я. Спрощена система оподаткування як інструмент агресивного податкового планування. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 758–763.
15. Фролова Н.Л. Інструменти державної регуляторної політики у сфері малого та середнього підприємництва в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/98.pdf> (дата звернення: 5.01.2019).
16. Якушева О.В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05. Черкаси, 2017. 288 с.
17. Glebova I., Khamidulina A. An Evaluation of Entrepreneurial Potential in the Republic of Tatarstan. *Procedia Economics and Finance*. 2015. Vol. 32. P. 345–351.
5. USAID (2018) Kvartalnyi monitorynh pereshkod u rozvytku MSP: informatsiinyi biuleten [Quarterly Monitoring of Obstacles in the Development of SMEs: Newsletter]. Available at : http://www.ier.com.ua/ua/sme_development/Newsletters_LEV?pid=5965 (accessed: 10 January 2019).
6. Lypch M.A. (2012) Mizhnarodnyi dosvid zastosuvannya sproshchenykh system opodatkovannia [International experience in the application of simplified taxation systems]. *Modeliuvannia rehionalnoi ekonomiky*. Vol. 1 (39). P. 334–344.
7. Lohvinovska S.I. (2013) Kontseptualni pidkhody do sproshchenoi systemy opodatkovannia v Ukraini [Conceptual Approaches to the Capacity of the Taxation System in Ukraine]. *Ekonomichniy forum*. Vol. 3. P. 180–185.
8. Butenko A.I., Voinarenko M.P., Liashenko V.I. (2011) Modernizatsiia mekhanizmiv rozvytku maloho ta serednoho biznesu [Modernization of the mechanisms of development of small and medium business], Donetsk : NAN Ukrainy, In-t ekonomiky prom-sti. 326 p.
9. Pedchenko N.S., Strilets V.Iu. (2015) Implementatsiia zarubizhnogo dosvidu realizatsii podatkovoi polityky v Ukraini [Implementation of foreign experience in implementing tax policy in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky*. Vol. 1 (1). P. 179–187.
10. Podatkovyi kodeks [Tax Law: Law of Ukraine]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102755.html (accessed: 5.01.2019).
11. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy [On the collection and processing of a single contribution to the compulsory state social insurance: Law of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17> (accessed: 5.01.2019).
12. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini: zakon Ukrainy [About development and state support of small and medium enterprises in Ukraine: Law of Ukraine] Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (accessed: 5.01.2019).
13. Solovaniuk S.M. (2017) Rozvytok maloho biznesu v Ukraini v suchasnykh umovakh [Development of small business in Ukraine in modern conditions]. *Internauka*. Vol. 2 (24). P. 130–134.
14. Tkachyk L.P., Beshko O.Ia. (2018) Sproshchena systema opodatkovannia yak instrument ahresyvnoho podatkovoho planuvannia [Simplified tax system as an instrument of aggressive tax planning]. *Molodyi vchenyi*. Vol. 2 (54). P. 758–763.
15. Frolova N.L. Instrumenty derzhavnoi rehuliatornoj polityky u sferi maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini [Tools of the state regulatory policy in the sphere of small and medium enterprises in Ukraine]. Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/98.pdf> (accessed: 5.01.2019).
16. Iakusheva O.V. (2017) Ekonomichniy rozvytok i pidtrymka maloho ta serednoho biznesu na rehionalnomu rivni [Economic development and support of small and medium-sized businesses at the regional level] (PhD Thesis), Cherkasy. 288 p.
17. Glebova I., Khamidulina A. (2015) An Evaluation of Entrepreneurial Potential in the Republic of Tatarstan. *Procedia Economics and Finance*. Vol. 32. P. 345–351.

REFERENCES:

1. Anistratenko Yu.I. (2013) Sproshchena systema opodatkovannia, obliku ta zvitnosti: perevahy ta nedoliky [Simplified tax, accounting and reporting system: advantages and disadvantages]. *Nashe pravo*. Vol. 12. P. 180–184.
2. Apostoliuk O.Iu. (2017) Derzhavna finansova polityka pidtrymky rozvytku maloho pidpriemnytstva [State financial policy of entrepreneurship development] (PhD Thesis), Kyiv. 214 p.
3. Botsora L.O. (2015) Finansovy mekhanizm rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [Financial mechanism of small business development in Ukraine: author's abstract] (PhD Thesis), Lviv. 20 p.
4. Kalmykov O.V. (2010) Udoskonalennia systemy derzhavnogo rehuliuвання maloho biznesu v suchasnykh umovakh [Improvement of the system of state regulation of small business in modern conditions]. *Naukovi pratsi naukovo-doslidnoho finansovoho instytutu*. Vol. 4 (53). P. 93–100.